

МУРОЧИАТНОМА

дар хусуси

якумин конфронси байналхалкии илми-таҷрибави оиди проблемаҳои нигохдошт ва рушди водии Ягноб дар мавзӯи «Сугди қадим: гузашта, ҳозира ва оянда», ки дар таърихи 18 - 19 октябри соли 2007 дар шаҳри Душанбе баргузор гардид.

Конфронс бо ташаббуси Иттиҳодияи иҷтимоӣ-экологии Тоҷикистон, Шурои рушди ноҳия ва Барномаи Рушди СММ бевосита бо дастгирии Департаменти байналхалки оиди рушд ва Сафоратхонаи Федеративии Русия дар Тоҷикистон баргузор гардид.

Мақсад аз баргузори конфронс пеш аз ҳама дар ҷоннок намудани саъю кушиш барои рушди вазъи иҷтимоӣ-иқтисодии водии Ягноб ва нигохдошти халқияти беназири ягноб, ки яке аз халқиятҳои қамшумори қухистон ва дорои забони қадимаи тоҷики (сугди) махсуб меёбанд равона шуда буд. Дар охири соли 70-уми асри гузашта бо сабаби қучонидани мардум, рушди иҷтимоӣ-иқтисодии води аз ғайриҷаҳиш бозистод. Барои ҳамин ҳам ҷалб намудани тавачуҳи Ҳукумат ва сармоягузoron дар баргараф намудани ақибмонии вазъи иҷтимоӣ-иқтисодии води ва беҳтар намудани сатҳи зиндагии аввалаи мардуми қухистон, ки баъд аз 15-20 сол ба диёри худ баргаштанд метавонад асос гузорад.

Ҳануз дар соли 1991-ум, Вазорати хифзи табиат дар якҷоягӣ бо Иттиҳодияи иҷтимоӣ-экологии Тоҷикистон дар нақша доштанд, ки илова бар Боғи миллии табиӣ-этнография ба наздики ташкилшуда дар Помир ва Шеркент боз дар водии Ягноб ҷунин боғи миллиро созонд. Муттаасифона, ҷанги бародарушқуш, ки соли 1992-1997 рух дод, ҳамаи он лоихаҳо ки барои нигохдошти ҷунин кишвари беназир ва фароҳам овардани шароити мусоид барои бозгашти мардуми қухистон равона шуда буданд, онҳоро қатъ гардонда ба қафо партофт.

Дар рафти қори конфронс, натиҷагирӣ омузиши пешинаи Ягноб, қорҳои саҳроӣ экспедитсионӣ экспретҳо ки моҳи август-сентябри 2007 баргузор гардид, муайян намудани самти тадқиқотҳои баъдина, ёрии амали оиди инфраструктура, тиб ва соҳаи маориф ва ташиқил намудани боғи табиӣ-этнографияи Ягноб дида баромада шуд.

Дар доираи конфронс, иштирокчиён ба се гуруҳи асосӣ ҷудо шуда, дар ҷунин бахшҳо ғайриҷаҳиш намуданд:

1) Бахши таърихи-лингвистики (Ягнобӣҳо): *Забон ва таърих. Роҳбари гуруҳ – номзоди илми филология, мудирӣ бахши забони ягнобии Академияи Улӯми ҶТ, Раиси иттиҳодияи «Еҳъёи Ягноб», Мирзозода С.М. ва досенти Институти тақмили ихтисоси қоргарони ҳукумати ҶТ, номзоди илми филология, Б. Ализода);*

2) Бахши геоекологи (Омилҳои табиӣ ва антропогенӣ устуворӣ рушди води, дарёи Ягноб. *Роҳбари гуруҳ- доктори илми география, мудирӣ шуъбаи минтақавӣ иқтисодии Институти оиди тадқиқоти Вазорати рушди иқтисодиёти ҶТ, профессор Муҳаббатов Х.М. ва номзоди илми биологи, директори Институти Ҳоҷагии Ҷанғали Вазорати ҳоҷагии кишлок ва хифзи табиати ҶТ, Муратов Р.Ш.)*

3) Бахши стратегияҳо ва механизмҳои нигохдошти маданияти этники ва мероси табиӣ Ягноб, роҳҳои паस्त намудани сатҳи қамбизоатии мардуми ягноб (Маъсалаҳои маъмури-ҳуқуқи, илми, иқтисодӣ, байналхалқи ва ғайра), инҷунин тавассути ташкил намудани боғи табиӣ-этнографияи Ягноб. *Роҳбари гуруҳ- ноиб-президенти Иттиҳодияи иҷтимоӣ-экологии Тоҷикистон, Роҳбари минтақавӣ БТСММ, Бузуруқов А.Ҷ. ва Директори Боғи Миллии Тоҷикистон, Қосиров Қ. Қ.)*

Дар қори конфронс, як қатор намоёндоғони мақомоти иҷроӣ ҳукумати ҶТ ва қамъияти, олимони намоён, ходимони қамъияти ва роҳбарони як қатор ташкилотҳои ҶТ,

намояндагон аз мамолики хорич, инчунин Сафири Чумхурии Федеративии Русия дар Тоҷикистон, чаноби Рамазан Абдулатипов, Сафири Фаронса дар ҶТ чаноби Оливье Метланд Пелен, намояндагони бисёре аз ташкилотҳои байналхалки, роҳбарони ташкилотҳои гайриҳукумати ва соҳибкори аз ҷумҳурии исломии Эрон, Қазоқистон, Булғория, Ҷумҳурии Федеративии Русия, Шведсари ва гайра иштирок доштанд.

Маъруза, баромадҳои маҷлисҳои умумӣ ва натиҷаи муҳокимаҳои гуруҳиро дар бахшҳо ба назар гирифта, иштирокчиёни якумин конференсия байналхалки-амали оиди проблемаҳои нигоҳдошт ва рушди водии Ягноб чунин муруҷиатнома ро, ки дар поён оварда шудааст қабул намудаанд ва ба роҳбарияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, сокинони Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташкилотҳои байналхалки ва иттиҳодияҳои ҷамъиятии тамоми дунё ирсол намуданд.

Хифзи муҳити зист ва муҳити зисти халқияти қамшумор яке аз масъалаҳои муҳими ҳозиразамон маҳсуб мебад. Хамаи мо шоҳиди он ҳастем, ки хама гуна тамуддун ё ин ки давлате, ки дар бораи тамаддуни этники ва гуногунии табиат ғамхори намуқонад, оқибат ру ба таназзул медиҳад.

Баъд аз он, ки аз идеали коммунистӣ ҷудо шудем, хамаи мо айна ҳол дар зерӣ афзоиши фишори истеъмолшавӣ ва думболагирии беандозаи захираҳои умр ба сар мебарем. Дар шароите, ки қизҳои қимматбаҳо аслан дар асоси боғҳои табиӣ ҷамъшуда пайдо ғардида ва аз тарафи авлоди гузашта нигоҳ дошта шудааст, дар ин маврид саъю кушиши давлат ва тамоми қули башарият оиди васеъ намудани территорияи ки табиат хифзи қарда мешавад ва муҳити ғаболияти ҳаётии инсон на дар руи қоғаз, балки ҳақиқи мувофиқи қонунгузори сурат мегирифт хело ҳам ба маврид буд.

Дар ҷаҳон ҷойҳои табиати дастнорас ва тамаддуни ба худ ҳос аз таъсири инкишофи ғлобализатсия ғалокатовар нест шуда истодаанд. Хушбахтона, дар Тоҷикистон, бо шарофати васеъ будани рельефи қуҳии дастнорас, ҳоло ҳам чунин имқонияти нигоҳ доштан ва ба насли оянда супурдани ҷойҳои тамаддуни этники ва бойғарихии табиӣ, ки ба мо дар сурати бетағйир то айна ҳол омада расидаанд маҷуд ҳастанд.

Яке аз чунин ҷойҳои беҳамто ин водии дарёи Ягноб ва бошандагони он мебошанд, ки бевоқита ворисони тамаддуни қадими Осиёи Миёна- Сугд ё Сугдиёна ҳастанд, ки дар ин ҷо бо сабаби тохтутози аҷнабиён ва қучманчиён, ки ёдғорҳои водиро вайрон қарда буданд панох ёфтанд.

Сокинони води, бинобар дар ҷои дастнорас воқеъ будани он, таваққустанд ки ҳусусияти тарзи зиндаги, тамаддун, ки яке аз элементҳои он, забони ягноби мебошанд ва ба забони сугди қадим наздик аст нигоҳ доранд.

То соли 1970, Ягноб яке аз ҷойҳои маҷуд ки дар он ҷо насли охирини сугдиён қадим суқунат доштанд то он вақте ки тақрибан 4000 ягноби маҷбуран ба ҷои дигар ва пеш аз хама ба ноҳияи пахтақори Зафаробод қучонида шуданд.

Дар натиҷаи бозсози ва дигар тағйиротҳои таърихӣ руҳдода, ягнобиҳо имқоният пайдо намуданд, ки ба ватани таърихӣ худ барғарданд. Мутаасифона, то айна ҳол, давлат дар ҳусуси ислоҳ намудани ҳатоғҳои беадолатии таърихи нисбати мардуми ягноб, ки бояд шароити зисти иқтисомӣ-иқтисодии онҳоро тағйир меод ҷаҳон ҷорас наандешид. Дар ин ҳусус, ҷомеа талош бар он дорад, ки насли гузаштаи худро ва бузургии тамаддуни ин насли қадим, ки вориси аслии ин тамаддун ва нишони он ин ҳуди ягнобиҳо ва забони онҳо мебошад.

Барои ин, на танҳо иштироки қамшумори ҷомеа, олимони боғайрати Тоҷикистон ва хамаи ҷаҳон, балки саъю кушиши якҷоягии ҳуқумати маҳал, ҳуқумати марқазӣ ва сармоягузориҳои ҳориҷи зарур аст.

Иштирокчиёни конференсия аз Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон даъват бар он доранд, ки ҳар ҷи зудтар масъалаи бунёди ташкили Боғи этники-табиӣ Ягнобро тезонанд. Ин ба мо имқоният медиҳад, ки мо аз ҳавфи таназзулебии халқияти ягноб ва таъсири берунаи антропоғони пешғири қунем.

Вале, масъалаи аз хама мухим ин беҳдошти зисти ягнобихо ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии онҳо мебошад. Дар ин ҷо, сахми ҷомеа бояд баланд ва иштироки онҳо дар хамаи ҷорабиниҳои баъдинае, ки дар ин ҳуҷҷат оварда шудааст сафарбар карда шавад.

Бо максуди ҳал намудани ин масъала оиди беҳдошти мероси тамаддун ва табиӣ водии дарёи Ягноб, иштирокчиёни конференс ҷунин тақлифхоро мухим мешуморанд:

1. **Аз Президенти Республикаи Тоҷикистон, Эмомали Раҳмон, Парлумон, Ҳукумат ва Академияи Улуми Ҷумҳурии Тоҷикистон дархост намудан оиди таҳия ва маблағгузори намудани барномаи асосии нигоҳдошт ва тараккии водии дарёи Ягноб дар асоси принципҳои рушд ва фароҳам овардани шароитҳои мусоид оиди нигоҳдошт ва мавҷудияти доимии забони ягноби. Бо максуди пурқувват намудани роли иттиҳодияи маҳали, ба назар гирифтани имконияти бунёди «Ҷамоати Ягноб» ё ягон ташкилоти маҳаллии худидоракунии ягнобихо.**
2. **Дар асоси тадқиқотҳои пешинии илми-амалии гузаронида ва тавсияҳои пешниҳодшуда, аз Вазорати хоҷагии қишлоқ, хифзи муҳити зист ва Академияи Улуми ҶТ хоҳиши шуруфи намудани бунёди Боғи табиӣ-этнографии Ягноб. Бо ин максуд, гузаронидани корҳои илми ва лоихави барои муайян намудани ҳудуди боғи милли, ба минтақаҳо ҷудо намудани боғ, тайёр ва тасдиқ намудани корҳои заминсози, гузаронидани тадқиқот барои муайян намудани то ҳадди имкони дамгири ва микдори ҷарондани ҷорво. Барои нигоҳ доштани ҷангалҳои арҷазор, бунёди ниҳолхона, рушди боғдори ва растанипарвари, аз он ҷумла гиёҳҳои шифобахш кумак расонидан. Мудири боғро уҳдадор намудан оиди назарат ва ҷамънамудани маблағ барои тараккии боғ тавассути ташкили Фонди Рушди Ягноб.**
3. **Аз Ҳукумати ҶТ, роҳбарияти вилояти Сугд ва Ҳукумати Айни, инунин ташкилотҳои байналхалки ва шахси инфроди дархост намудан оиди кумак барои сохтмон ва хизматрасонии техникаи роҳи автомобилгарди «Марғиб-Бедеф», лоихақоши ва сохтмони роҳи андозааш хурд «Бедеф-Киреонте» ба назар гирифтани манзараи кӯхсор ва пешниҳоди лоихаҳо оиди бунёди боғ. Ташкил намудани корҳо оиди ҷори намудани сарчашмаи энергияи альтернативии ғайрианъанави (энергия тавассути офтоб ва шамол), кумак расонидан оиди аз нав таҷҳизонидани ГЭСҳои хурди мавҷудбуда. Масъалаҳои ташкили ва дастгирии хоҷагиҳои дехкониҳо бо истифода аз техникаи хурд ба назар гирифтани. Ба назар гирифтани дастгирии методҳои хоҷагидорӣ анъанави ва ҷори намудани зинакунии заминҳо барои устувори онҳо.**
4. **Аз Вазорати Маорифи ҶТ бо дастгирии Академияи Улуми ҶТ хоҳиш карда шавад, ки барномаи таълими барои омузиши забони ягноби дар ҷойҳои, ки ягнобихо зич истиқоматдоранд тарҳрези ва эҳе карда шавад. (водии дарёи Ягноб, ноҳияҳои Зафаробод, Айни ва Варзоб). Ба ҷоп шуруфи намудани китобҳои дарсии зарури, дастурҳо бо забони ягноби, кумаки методи ва ташкили расонидан оиди сохтмони мактаб-интернат. Ба назар гирифтани ва ҷудо намудани маблағи солана барои ҳаққи музди омузгорон ва таъмири биноҳои барои ҷараёни таълим. Ҷоп намудани лугатҳо.**
5. **Аз Вазорати тандурустии ҶТ хоҳиш карда шавад, ки бунгоҳи фелдшерӣ-акушери дар қисмати болоии водии дарёи Ягноб бо ҷудо намудани маблағи муайян барои сохтмон ва ба қор гирифтани қорқунони соҳаи тиб. То ин вақт, ерии методикӣ техникаи дар бобати гузаронидани омузиш ба мардуми деҳа оиди соҳаи тиб ташкил карда шавад. Тахти назарати Вазорати Тандурустии РТ ва дар суръати эҳтиёҷ доштани ёрдами ташкилотҳои байналхалки, ҳар сол таҷҳизи тибии ва ҷораҳои пешгири, санитарии гигиени гузаронида шавад.**
6. **Аз Вазорати фарҳанги ҶТ хоҳиш карда шавад, ки кумаки методикӣ, техникаи ва ташкили дар бобати эҳё намудани анъанаҳои милли ва саъати касбии водии дарёи Ягноб (санъати қуллоғари, бофандаги, ресандаги ва ғайра). Ташкил кардани ансамбли этнографи-ягноби ва намоишгоҳи табиӣ-этнографи. Амали гардонидани мавзӯҳои таърихӣ водии Ягноб бо назардошти хифз ва мавқеи ҳуқуқи.**

7. **Аз Вазорати хифзи иҷтимоии ҶТ хошиш карда шавад, ки кумак барои ба низом даровардани нафақапули, додани саривактии дигар маблагҳои иҷтимоӣ ва ҷубронпули ба сокинони водии дарёи Ягноб, аз сабаби мушкил будани роҳ дар фасли зимистон.**
8. **Аз Вазорати алокаи ҶТ ва операторони алокаи мобили хошиш карда шавад, ки ҷорабиниҳои зарурии техники нисбати алокаи устувори мобили ва дигар алокаҳо ба монанди ба роҳ монанди намоишҳои телевизиони ва радио.**
9. **Аз Барномаи Тараққиёти Созмони Миллалӣ Муттаҳид (БТСММ) ва муассисаи давлатии «Сайёҳ» хошиш карда шавад, ки кумаки молияви, методикӣ ва ташкили ба корхонаҳои сайёҳӣ ва мудироти бог дар ташкил ва тадбиқ намудани лоиҳаҳои сармоягузор оиди рушди инфраструктураи сайёҳӣ, ташкили маркази сайёҳии-иттилоотӣ дар водии дарёи Ягноб, тайёр намудани муттаҳасисони баландхаттисос (роҳбаладҳои оиди экология ва сайёҳат бо фаҳмиши хуби табиатшиносии, сарчашмаҳои этнографи ва методҳои гузаронидани беҳавфи сайёҳатҳои даврии) аз байни сокинони маҳалли дар доираи лоиҳаи ба нақшагирифташудаи оиди рушди сайёҳат расонида шавад.**
10. **Дастгири намудани ташабуси Иттиҳодияи ҷамъияти-экологии Тоҷикистон дар ташкил намудани Шурои Ҷамъиятии доимо амалкунанда дар рушди Ягноб бо сафарбар намудани намоёндагони ҷомеа, ҳукуматҳои маҳал ва аҳли ҷомеа. Аз Иттиҳодияи ҷамъияти-экологии Тоҷикистон, Шурои рушди ноҳияи «Айни» ва Ҷамъияти «Еҳёи Ягноб» хошиш карда шавад, ки барномаи амали барои 2008 тарҳрези карда шавад ва ташкили экспедитсияи илми-амали дар водии дарёи Ягноб тавассути ёрдამчиҳо ва олимони аз ҶТ ва дигар давлатҳо ҷалб карда шавад.**

Вазъияти имрузаи иқтисодии ҶТ-ро ба назар гирифта, иштирокчиёни конфронс аз ҷомеаи ҷаҳони, ташкилотҳои ҷамъияти, шахсони инфроди ва дигар шахсоне ки, аз тақдири ҷунин манзараи беҳамто ва мардуми ягноб бетараф нестанд, хошиш карда шавад, ки кумаки худро дар амали шудани пешниҳодоти дар боло дарҷ шуда дарег надоранд.

Иштирокчиёни конфронс сипосгузории худро мехоҳанд нисбати БТСММ, ДБОР, Сафоратхонаи Федеративии Русия ва шахсан ба сафири ФР дар ҶТ, ҷаноби Абдулатипов Рамазан Гачимурадович ва Иттиҳодияи Ҷамъияти-экологии Тоҷикистон барои ташкилу гузаронидани конфронс ирсол намоёнд.

Замима (дар асоси маълумотҳои дар ҳисобот овардашудаи «ДАЛЕЛҲОИ МУХТАРСАРИ ИЛМИ ВА ЛОИХАҲОИ ПЕШНИХОДШУДАИ ПЕШАКИ ОИДИ ТАШКИЛ ВА БУЊЕДИ БОГИ ТАБИИ ЭТНОГРАФИИ ЯГНОБ» тахти роҳбарии Бузуруков Ан. Д. Душанбе 2007

1. Мунтазам ташкил намудани боғи табиӣ-этнографии минтақавии «Ягноб» баъди гузаронидани конференси якуми байналхалқии «Сугди Қадим:Гузашта, Ҳозира, Оянда»

1. Лоихаи ташкили боғ (мумкин ҳафт, ки бо Далелҳои Иқтисодии Техники қаноат қард)
2. Қорҳои заминсозӣ, бо:
 - 2.1. Нишондодани ҳудуди боғ
 - 2.2. Маводҳои мутобиқшавии замин ва заминистифодабарон бо ЛХПО «Тоҷикчангал» ва дигарон.
 - 2.3. Маводҳои заминсозӣ бо навъи муайяншуда (номнависи заминҳои гирифташуда бо масоҳаташон, категория ва ғайра). Тартиби ба қайд гирифтани онҳо дар асоси қонунгузориҳо ва таҷрибаҳои пештардошта муайян мешавад. Лозим меояд, ки маводҳои барои қабули қарори Қомитроияи райони Турсунзода аз 21 майи 1991 сол дида баромада шавад.
 - 2.4. Пешниҳоди Шурои Таррақияти ноҳияи Айни ва шубаи хифзи муҳити зист дар ташкил намудани боғ.
 - 2.7. Лоихаи қарор дар бораи ташкили боғ.
 - 2.8. Лоиха дар бораи мавқеи боғи табиӣ-этнографии «Ягноб».
 - 2.9. Мувофиқатнома дар бораи бунёди Шурои Созмондихандаҳои боғи табиӣ-этнографии «Ягноб».
3. Мурочиати конференси байналхалқӣ ва чома.
4. Қабули қарори Ҳукумати Айни дар бораи ташкили боғи табиӣ-этнографии минтақавӣ.
5. Ташкили мудирияти боғ, таъин намудани Мудирӣ боғ аз тарафи Шурои Созмондихандаҳо (бо назардошти додани ҳуқуқи хатмӣ ба намояндаҳои ҷамоаи ягнобӣҳо бо маъни ин қарор), тасдиқи шартҳои қори ва бӯчаи солонаи онҳо, қушодани суратхисоб ва дигар.

Замимаи 2. Асосҳои ташкили-иқтисодии фаъолияти ба нақша гирифташудаи боғи табиӣ-этнографии Ягноб.

Дар айни ҳол дар манотиқи Тоҷикистон як боғи милли (Боғи миллии Тоҷикистон ё боғи Помир), боғи таърихи-табиӣ Ширкент ва боғи табиӣ минтақавӣ Сари Ҳосор арзи вучуд доранд. Дар асл оиди тараккии худ ин боғҳо фақат дар руи қоғаз вучуд доранд ва ягон нақшаи стратегӣ аниқ ва ҳақиқӣ арзи вучуд надорад, ки сабаби ин дар нарасидани маблағ, мутахассисҳои варзидаи ин соҳа, нақшаи муқамали қорҳо ва идорақунии хуб мебошад, ки ҳоси қорхонаҳои тичорати мебошад. Дар атрофи ин боғҳо ва дигар қорхонаҳои хифзи муҳити зист, як ғуруҳи хурди одамон пайдо шудаанд, ки тахти тараккиебии ин боғҳо, фақат манфиати шахсии худро пеша қардаанд.

Барои он ки боғи Ягноб ҳам мисли боғҳои дигар дар руи қоғаз набошад ва ё манбаи навбатии даромади дигар одамони манфиатҷӯӣ набошад, бисёр муҳим аст, ки сохтори ташкили-иқтисодии хуб фикр нумуд. Хуб мешуд, ки мавзеи аз кишлоқи Ҳширтоб боло ҳамчун боғи милли эълон мешуд, яъне қашади гирифтани заминҳое, ки дар фонди давлат ва ҳоҷагии қангал қорор доранд ва гузаронидани ин заминҳо ба фонди Мудирияти боғ. Ҳамаи ин аз қушишҳои пайгирионаи ҳукумати ноҳия, Вазорати ҳоҷагии кишлоқ ва Мудирияти боғи милли Тоҷикистон вобаста аст, ки дар ҳудуди он ҳамаи мавзехои табиатро хифзқунанда дохил мешаванд.

То ҳалли ғуфтаҳои боло мумкин ҳафт, ки ташкили Мудирияти боғро тавассути Ҳукумати Айни (ё Шурои Таррақияти Ноҳияи «Айни») ё ки Шурои Созмондихандаҳо ба монанди Вазорати Ҳоҷагии Қангал, Боғи Миллии Тоҷикистон ва Академияи Улӯми Тоҷикистон ба роҳ мондан.

Дар даври якум (аз соли 2008 то соли 2010) ташкили боғи минтақавӣ, яъне танҳо дар тобеи маҳал фаро гирифта шавад. Дар оянда, дар даври дуюм (аз соли 2010 то соли 2015) имқонияти баланд бардоштани дарачаи боғ дар тобеияти сатҳи органи милли ё ки дохил қардани водии Ягноб дар рӯйхати мероси табиӣ дарачаи умумҷаҳонӣ дошта, ки имқонияти пойдоорию муқтаҳамии ягнобӣҳо ва мавзеи ягноб хоҳад шуд.

Даромад аз фаъолияти боғ аз нигоҳи назари шароити табиӣ ва аҳамияти функціонали дошта, дар навбати аввал метавонад аз ҳар ғуна даромадҳои ки ба воститаи сайёҳон ба даст дароварда мешавад гирифта шавад:

- туризми кухи характери варзиши-гаштугузори-экскурсионии дошта, бо сайёхати илми ва фахмиши вобастаги дорад;
- туризми лижаронии харгунаи кухи;
- кухнаварди, ки дар дар айни хол дар минтака хело хам таракки ёфтааст ва аллакай ба як тараккиёти муайян дар минтака омада расидааст;
- туризми шинокуни (шинокуни дар дарё ё ин ки «рафтинг»);

Манбаи даромади иловаги барои Мудирият ва дар навбати худ ба сокинони деҳаҳо аз хизматрасонии хархела барои сайёхон, масалан:

- имконияти фуруши тухфаҳо аз тарафи сокинон ва осорхонаи бог (нишонаҳои хотирави, махсулотҳои пашми ва чарми ки дар айни хол аз тарафи сокинон истифода бурда намешаванд).
- иҷрои корҳои роҳбалади, пешниҳоди ҳаракати дар асп, ё ароба ва гайра.
- истехсол ва фуруши гиёҳҳои шифобахш.

Дар оянда мудирияти бог ва чома метавонад даромади доими аз корхонаҳо, ки хизматрасонии ғойдаовар дар дохили мавзеи бог меҳоханд иҷро намоянд, бигиранд. Дар асоси тендер, ин корхонаҳо метавонанд дар сохтмони маишати бог иштирок намоянд ё ин ки ба дигар корҳои экскурсионӣ машғул шаванд. Манбаи дигарӣ даромад ин пардохти намудани ҳақи даромад ба минтақаи боғи миллии мебошад, ки он бояд ҳамчун рамзи ва аз 5-10 доллари америқо набояд зиёд сурат бигирад. Ин маблағҳо бояд дар суратхисоби махсус ё фонди рушди Ягноб, дар он ҷо ҷе ки маблағҳо ҷамъ мешаванд, мисли даромадҳо, хайрот ва грантҳо нигоҳ дошта шаванд.

Замимаи 3

Хароҷотҳо ва пардохтҳо барои нигоҳдошт ва рушди водии Ягноб аз соли 2008 то соли 2010. (бо асъори Евро дар таърихи 01.11.2007)

I. Объектҳои маиши-иқтисодӣ ва дастгирии ташаббуси чома.

1. Сохтмон ва таҳҷизондани мактаб –интернат барои 25-50 ҷой . Маблаг 150 000 Евро-ро ташкил медиҳад
2. Сохтмон ва таъмири роҳ то кишлоки Пскон. Маблаг 50 000 Евро-ро ташкил медиҳад
3. Сохтмони купрук. Маблаг 55 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
4. Сохтмон ва таҳҷизондани бунгоҳи тиббӣ. Маблаг 20 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
5. Шинондани репетиторҳо барои алоқаи мобили ва дигар алоқаҳо. Маблаг 5 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
6. Харид ва мондани неруғоҳои хурди барқи бо иқтидори 10-20кВт. Маблаг 20 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
7. Карзҳои имтиезнок ва грантҳо (барои таълим, боғдори, соҳибкорӣ хурд ва дигар) барои аҳолии води (150 хоҷаги) ва намояндаҳои чома дар микъеси ҷумҳури. Маблаг 100 000-ро Евро-ро ташкил медиҳад.

Ҷамъ: 400 000 Евро

II. Созмони боғи табиӣ-этнографияи Ягноб.

1. Гузаронидани тадқиқоти муфассали илми оиди ҳудуд ва минтақаи боғ. Маблаг 100 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
2. Баҳоидиҳии андозаи дамгирии замин ва дигар тадқиқотҳо. Маблаг 50 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
3. Тарҳрезии нақшаҳои асосҳои техникӣ-иқтисодӣ ва заминсозӣ барои ҷудо намудани заминҳои тахти боғ. Маблаг 20 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
4. Ташкили мудирияти боғ (3-5 ҷои қори, дар мадди аввал):
 - а) Таъмини солонани ҷои қорӣ қоргарон . Маблаг 10 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
 - б) Сохтмони бинои мудирот. Маблаг 50 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
 - в) Сохтмони музей, паноҳгоҳ, пайраха ва гайра. Маблаг 50 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
 - г) нақлиёт ва хароҷотҳои нақлиётӣ. Маблаг 20 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
 - д) хариди лавозимот ва таҷҳизотҳои кухнаварди. Маблаг 30 000 Евро-ро ташкил медиҳад.
 - е) нашр ва воқифкунии қори Шуроӣ ҷамъияти. Маблаг 20 000 Евро-ро ташкил медиҳад.

Ҷамъ: 350 000 Евро

Ҷамъаги : 750 000 Евро